

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI
Facultat de Ciències
de l'Educació i Psicologia

GRAU EN EDUCACIÓ INFANTIL (2009)

TREBALL DE FI DE GRAU

EL LLOP EN LA LITERATURA INFANTIL

La influència de la literatura infantil en les construccions crítiques dels infants sobre els llops.

Elisabeth Montull Monge

Tutor: Albert Oliva Ramal

Tarragona, 31 de maig de 2024

Resum

En aquest treball de fi de grau es tractarà la influència de la literatura infantil en la creació de la visió crítica dels personatges d'un conte que duen a terme els infants d'una aula d'Educació Infantil. La literatura popular o tradicional és una eina molt utilitzada a les aules i, per tant, hem de fer-ne un ús correcte, estimulant als infants de manera que puguin formar les seves pròpies opinions, en aquest cas sobre els llops, sense ser influenciats per imatges preestablertes o estereotips.

Paraules clau: Literatura, literatura infantil, Educació Infantil, contes, llops.

Resumen

En este trabajo de fin de grado se tratará la influencia de la literatura infantil en la creación de la visión crítica de los personajes de un cuento que llevan a cabo los infantes de una aula de Educación Infantil. La literatura popular o tradicional es una herramienta muy utilizada en las aulas, por ello, debemos hacer un correcto uso, estimulando a los infantes para que puedan formar sus propias opiniones, en este caso sobre los lobos, sin ser influenciados por lo preestablecido o estereotipos.

Palabras clave: Literatura, literatura infantil, Educación Infantil, cuentos, lobos.

Abstract

In this final degree project we'll deal with the influence of children's literature on the creation of a critical view of the characters in a story by the children in an early childhood education class. Popular or traditional literature is a widely used tool in the classroom, therefore, we must use it correctly, stimulating the child so that they can form their own opinions, in this case about wolves, without being influenced by the pre-established or stereotypes.

Key words: Literature, children's literature, early childhood education, stories, wolves.

Índex

1. Introducció i justificació	Pàgina 3
2. Marc teòric.....	Pàgina 4
2.1 Què és la literatura?	Pàgina 4
2.1.1 Literatura culta.....	Pàgina 5
2.1.2 Literatura popular.....	Pàgina 6
2.2 Contes populars	Pàgina 8
2.2.1 Què són?.....	Pàgina 8
2.2.2 Quin és el seu origen?.....	Pàgina 9
2.2.3 Classificació dels contes tradicionals.....	Pàgina 11
2.3 Literatura infantil i juvenil.....	Pàgina 12
2.3.1 L'ús dels contes a Educació Infantil.....	Pàgina 13
2.4 Origen dels contes sobre bèsties.....	Pàgina 14
2.5 Què és la literatura oral popular.....	Pàgina 16
2.5.1 Rondalles.....	Pàgina 16
2.5.2 Llegendes.....	Pàgina 16
2.6 Morfologia dels contes.....	Pàgina 17
2.6.1 Vladimir Propp	Pàgina 17
3. Marc metodològic.....	Pàgina 18
3.1 Supòsit de partida.....	Pàgina 18
3.2 Objectius.....	Pàgina 19
3.3 Disseny.....	Pàgina 20
3.4 Metodologia.....	Pàgina 23
3.5 Mostra / Població.....	Pàgina 24
3.6 Instruments de recollida de dades.....	Pàgina 24
3.7 Resultats.....	Pàgina 25
4. Conclusions.....	Pàgina 31
5. Bibliografia.....	Pàgina 33
6. Annexos.....	Pàgina 36

1. Introducció / Justificació

Aquest Treball de Fi de Grau (TFG) té com a objectiu el disseny d'activitats en una aula d'Educació Infantil a través de diferents contes tradicionals, escrits o orals i les múltiples versions i adaptacions d'aquestes. Es pretén desenvolupar el pensament crític dels infants, així com utilitzar un recurs lúdic que està molt present a les aules d'Educació Infantil.

Es planteja una proposta d'intervenció on els infants, a partir de la literatura escrita i oral popular puguin observar que, a diferència de les històries que han sigut transmises de generació en generació, el llop no sempre és una criatura ferotge o malvada, sinó que també pot tenir un caràcter més amable i inofensiu.

A banda de ser un tema d'interès personal, ha estat escollit arran de l'últim any de pràctiques en una escola, ja que l'aula corresponent era anomenada "la classe dels llops"¹.

Durant l'estança de pràctiques es van portar a terme nombroses activitats amb contes els quals el fil conductor entre ells era l'aparició del llop com a protagonista, d'aquesta manera, analitzant-los, es va destacar que gran part dels contes utilitzaven al llop per espantar o fer veure que és el dolent de la història, és a dir, en representació del mal.

Va ser així com va sorgir la hipòtesi sobre si realment els llops en els contes són sempre la representació del mal, i si els infants també ho perceben d'aquesta manera.

¹ El centre on es va realitzar l'estança de pràctiques va decidir que cada classe havia de tenir un nom relacionat amb algun element o personatge teatral. Com per exemple la classe del rei lleó o del mag d'oz

2. Marc Teòric

2.1 Què és la literatura

Començant per la paraula en si, “Literatura” prové del llatí i originalment significava “ús de lletres” o “escriptura”, però quan la paraula va formar part de les llengües romàniques derivades del llatí, va obtenir un significat addicional de “coneixement obtingut en llegir o estudiar llibres”.

En canvi, si ens centrem en les definicions recollides al Diccionari de l’Institut d’Estudis Catalans, es descriu de la següent manera:

1 1 f. [FLL] Art d’escriure i de llegir, coneixement de tot el que ha estat escrit.

1 2 f. [FLL] [LC] Activitat que, per mitjà de l’escriptura, es proposa més un fi estètic que no pas didàctic.

Si ens remuntem a l’antiga Grècia, els primers filòsofs també van reflexionar sobre la literatura. Plató va ser el primer pensador grec que va reflexionar sobre la literatura i el fet literari des de dos vessants, la metafísica i l’ètica.

Segons el vessant metafísic de Plató, la literatura és una còpia en paraules del món real, que alhora és una còpia del món de les idees.²

Segons l’ètica, la literatura és perillosa, perquè gràcies a la versemblança, fa passar per veraders aspectes que no són reals.

Tot i que Plató va ser el primer filòsof a reflexionar sobre la literatura, no va ser l’únic, ja que Aristòtil també ho va fer. Aristòtil defineix “literatura” en la seva *Poètica*, com una mimesi feta amb paraules, on l’objecte d’imitació són les accions fetes pels homes. El mode de la imitació pot ser la narració (narrativa/ poesia èpica) o la dramatització (teatre).

² Les afirmacions fetes en aquest apartat són extretes a partir d’apunts de diferents assignatures de 4t curs del Grau en Educació Infantil.

Un concepte clau per entendre la mimesi aristotèlica i que també havia recollit Plató és la versemblança, és a dir, que la literatura no reproduceix literalment la realitat, sinó que construeix un objecte -el text literari- gràcies a la reproducció de les lleis que regeixen la realitat, fent versemblants fets que no han succeït mai.

La literatura es divideix en dos tipus, la literatura culta i la literatura popular.

2.1.1 Literatura culta

La literatura culta és aquella on hi ha un autor reconegut, és a dir, que ha signat amb el seu nom l'obra. El seu origen es troba als cercles educats de la societat, ja que és necessari saber llegir i escriure per tractar-la. A més, una altra característica de la literatura culta és l'estil que utilitza, que sol ser més formal, cuidat i elaborat. El seu llenguatge, a més de ser elaborat, és complex i sofisticat, amb nombrosos tecnicismes i referències culturals que no estan a l'abast de tota la societat. També la temàtica que tracta tendeix a ser sobre temes més profunds i inclús abstractes, com per exemple, la filosofia, la política o la religió. Tot això en conjunt fa que el públic a qui va dirigida sigui culte i acadèmic.

La literatura culta es divideix en tres gèneres literaris, la poesia, la narrativa i el teatre.

La poesia culta és d'estil conceptista i tracta temes variats, com per exemple, amorosos, satírics, morals, religiosos, etc. Els poemes que formen part de la poesia culta se solen recollir en cançoners, que són les col·leccions de poemes recollits en la literatura del segle XV. Aquests mostren poemes de diferents èpoques i llocs, per tant, reflectien els gustos de la societat del moment.

La narrativa, com el seu propi nom indica, és un gènere literari on un narrador explica el que els succeeix als personatges en un lloc i temps determinat. L'estructura per narrar els fets que passen durant el relat pot ser lineal, és a dir, seguint els esdeveniments de manera cronològica, o bé fent salts en el temps, anant directament al nus de la història. Dins d'aquest gènere literari trobem les novel·les, els contes, les llegendes i els microrelats.

Tot i que tots aquests poden formar part de la literatura popular, existeixen també en la literatura culta.

Les novel·les són narracions de ficció que normalment narren aventures o històries, tot i que també poden ser realistes.

Els contes són relats breus de ficció on la trama és senzilla i els personatges no estan gaire detallats. Un clar exemple de conte culte és l'obra *El gat negre* d'Edgar Allan Poe.

Les llegendes són narracions que barregen el món real amb el sobrenatural, es caracteritzen per mantenir la tensió, mitjançant una sorpresa al final de la trama.

Pel que fa al teatre culte, és el gènere literari que té com a objectiu la representació, és a dir, no només es dona importància al text escrit, sinó que també s'inclouen explicacions sobre com han d'actuar els actors que representen els personatges de la història.

2.1.2 Literatura popular

Quant a la literatura popular, també anomenada literatura tradicional, és aquella que sorgeix dels costums tradicionals i amb la cultura de la societat. És per això, que la literatura popular apareix com una expressió artística del poble. La seva difusió és l'oralitat, perquè es transmet de generació en generació a través de la paraula, per tant, pot ser que existeixin diverses versions d'una mateixa història o cançó.

Bettelheim (1980), en la seva obra *Psicoanàlisi de los cuentos de hadas* defensa que els contes populars són relats molt antics que s'explicaven oralment d'origen incert, encara que existeixen des que l'ésser humà té la necessitat de comunicar-se.

La gran diferència amb la literatura culta és que a la literatura popular o tradicional no es coneix autor, es tracten de creacions anònimes. Alguns exemples de literatura popular són les cançons com les nades i les cançons de falda, encara que també hi trobem els contes, les frases fetes, endevinalles i embarbussaments.

Generalment, les obres solen ser breus, amb estructures repetitives, escrites en vers i acompanyades per una melodia, de manera que resulti més fàcil memoritzar-les. Això és degut al fet que el públic a qui es dirigien antigament era a la gent del poble, que en gran majoria eren analfabets o amb instruccions bàsiques.

El vocabulari que trobem en les obres literàries populars es forma per una terminologia molt comú i amb un estil directe, és a dir, utilitza un llenguatge senzill, directe i accessible que resulta més fàcil per a la comprensió i el goig d'un públic més obert.

La temàtica utilitzada el que pretén és mostrar una acció del tipus que sigui, com per exemple, policíaca o de l'oest i donar importància a les motivacions que porten als protagonistes a executar-les.

Igual que en la literatura culta, la literatura popular també té els mateixos tres gèneres literaris: la poesia, la narrativa i el teatre, encara que hi trobem diferències.

La poesia popular o tradicional es caracteritza per la seva musicalitat, gràcies a l'ús de versos curts i repetitius.

Les estrofes més conegudes de la poesia popular són les cançons tradicionals i els romanços:

- Cançons tradicionals: Es tracten de poemes breus d'art menor, és a dir, de menys de vuit síl·labes, amb rima consonant i senzilla. Se solen escriure en primera persona i tracten de temes amorosos, festes, treball al camp o simplement de la vida quotidiana.
- Romanços: Són conjunts de versos octosíl·labs de rima assonant als versos parells. Durant l'edat mitjana van tenir un gran èxit, ja que, els trobadors feien espectacles per explicar-los. Generalment, expliquen les aventures d'un heroi, encara que pot tractar qualsevol tema.

La narrativa popular són relats ficticis creats pel poble amb la finalitat d'entretenir-se, explicar una història o donar resposta a incògnites. Es divideixen en tres tipus: els contes populars, les llegendes i els mites.

En primer lloc, es contes populars o tradicionals són narracions breus que tenen un llenguatge senzill i una estructura clara. Aquesta estructura està formada per un inici, on es presenten els personatges i l'espai, un nus, on es planteja un dilema que el protagonista ha d'enfrontar i el final, on la història té un desenllaç normalment feliç. Els personatges que formen part dels contes populars no són descrits detalladament perquè solen ser personatges típics. Si els relats inclouen fets fantàstics o màgics reben el nom de contes meravellosos, com per exemple, *La Ventafocs*; en canvi, si els personatges són reals i quotidians reben el nom de contes realistes; i si els protagonistes són animals i tenen moral, s'anomenen faules.

En segon lloc, les llegendes són històries que barregen la realitat amb la ficció. Es desenvolupen en un lloc concret i amb la seva naturalesa.

En tercer lloc, els mites són textos narratius on s'expliquen fenòmens relacionats amb la naturalesa i amb la intervenció d'una figura divina.

En últim lloc, el teatre popular són representacions breus musicals i humorístiques que tracten sobre temes quotidians. Els seus personatges solen ser estereotips fàcilment reconeguts pel públic: el senyor, la dama... També solen estar relacionats amb les festes populars, com per exemple, Nadal, la Setmana Santa o el Carnaval. Dins d'aquest gènere teatral trobem les titelles i els mims.

2.2 Contes populars

2.2.1 Què són?

Els contes populars són narracions de tradició oral que formen part del patrimoni col·lectiu (Rodríguez Almodóvar, 1983).

Aquests contes es caracteritzen per ser relats curts, transmesos de manera oral i que, amb el pas del temps, cada narrador va introduint noves variacions depenent dels seus gustos i el context històric en què es troba. Per aquesta raó existeixen algunes coincidències entre els contes populars de diferents cultures.

A més, cal destacar que l'argument que presenten és ràpid, amb diàlegs i descripcions breus dels personatges, sense salts de temps, és a dir, segueixen una estructura lineal amb un mateix ordre cronològic.

A continuació, altres autors han fet referències sobre l'estil que utilitzen els contes populars, com per exemple, Pisanty (1995) en la seva obra *Cómo se lee un cuento popular*, presenta els continguts del conte popular, on coexisteixen dos mons, el sobrenatural o fantàstic amb el real. Això es pot veure clarament en la manera que inicia el conte. Per exemple, en el cas del món fantàstic algunes de les expressions més utilitzades que ens allunyen del món real o actual són: “vet aquí una vegada fa molts i molts anys...” o “en un país molt i molt llunyà...”, creant així un espai temporal indefinit.

2.2.2 Quin és el seu origen?

Dietrich Schwanitz (2006), en la seva obra *La cultura: todo lo que hay que saber*, assenyala que abans de l'aparició de la impremta l'any 1440, no hi ha confirmació de textos únicament destinats als infants. Encara que si hi ha constància que es comencen a editar els primers abecedaris i sil·labaris, però en cap cas llibres de literatura per a infants.

No va ser fins a l'any 1658 que es té constància de la publicació del primer llibre per a infants sota el títol d'*Orbis sensualium pictus* de Johann Amos Comenius. El títol traduït al català vol dir “el món visible en imatges”, ja que en aquest llibre es poden veure imatges per a l'aprenentatge del llatí. Algunes d'aquestes imatges eren referents a temes socials o inclús de ciències.

D'altra banda, Ana Pelegrín en la seva obra *La Aventura de Oír: Cuentos y memorias de tradición oral*, afirma que:

“Alguno de los cuentos populares en la Francia de 1697 son contados por Charles Perrault (1627-1703) en *Històries ou contes du temps passé avec des Moralités*. *Cenicienta*, *Pulgarcito*, *La bella durmiente*, *El gato con botas*, *Caperucita roja*, (...), once cuentos revividos por un «artista culto que utiliza los artificios del arte culto para construir

obras tradicionales. Estos datos aparentemente contradictorios se combinan y desembocan en una obra que es profundamente popular (Pelegrín 1994: 20)».”

Segons Caterina Valriu en la seva obra *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*, els compiladors d'històries o relats més coneguts són Jacob i Wilhem Grimm, que es van sentir atrets pel folklore i l'any 1812 van decidir publicar un recopilatori de contes anomenat *Contes per a nens i la llar*. Alguns d'aquests contes són transcripcions de contes orals populars i altres són adaptacions de diferents contes europeus, com per exemple, versions de Perrault o altres versions de contes dels països nòrdics que el mateix Christian Andersen va escriure o va recopilar. És per això que Valriu (1994) esmenta que les històries recollides per Perrault, Andersen o els germans Grimm s'han anat ratificant amb el pas del temps han acabat formant part de les històries tradicionals més comunes i populars de cada país o regió, sense importar qui sigui l'autor de la versió publicada.

Durant la dècada dels setanta, es va reconèixer l'etapa d'Educació Infantil (0 a 6 anys), diferenciant-la així de l'adulta. Es considera que durant aquest període de vida, els infants tenen anhels propis diferenciats dels adults i per aquest motiu es comencen a editar llibres per a ells. En el seu inici, eren llibres de coneixements destinats a la seva educació, però com amb el pas del temps els infants se sentien cada vegada més interessats en la lectura, es van començar a crear llibres amb una funció més moral, amb la finalitat que els infants gaudissin de la literatura.

És durant aquesta mateixa dècada que hi va haver una reivindicació a favor de la fantasia, obrint pas a una nova etapa dins de la literatura infantil. D'aquesta manera van sorgir noves versions actualitzades dels contes tradicionals. Amb les pautes de l'escriptor italià Gianni Rodari, diversos autors es van dedicar a fer versions dels contes populars incloent canvis de rols i variacions del sentit moral de la història. Aquestes obres acostumaven a infringir el patró establert per la tradició i en oposició del sexisme, fet que durant la dècada dels vuitanta va portar un canvi a la literatura infantil i juvenil, ajustant-se als requisits de l'època.

Cap als anys vuitanta, coincidint amb les revoltes feministes centrades en l'educació i el sexisme, van sorgir recerques que rebutjaven els arquetips que acceptaven els relats anteriors. Les revoltes exposaven el domini del patriarcat en els contes populars i que autors masculins

com els germans Grimm i Perrault van incloure a les seves versions la moral del sexe masculí perquè era l'única que coneixien.

A partir dels anys noranta hi va haver una indagació en la literatura, així que els escriptors van crear noves històries utilitzant el coneixement d'etapes i èpoques anteriors. (Colomer, 1999).

Tot i això, els contes tradicionals han continuat formant part de la nostra cultura, ja que en ells es tracten temes universals i fonamentals de la societat que avui dia, amb petites modificacions se segueixen emprant.

2.2.3 Classificació dels contes tradicionals

Segons Colomer (1999), la classificació dels contes tradicionals és molt polèmica, ja que es relacionen amb altres tipus de literatura com els mites o les llegendes, però amb la diferència que els contes tenen un propòsit socialitzador i pedagògic.

Aquesta autora identifica els contes tradicionals en tres grans grups, els contes meravellosos, les faules i les llegendes. Ho defineix de la següent manera:

“Cuando se habla de cuentos populares en relación a la literatura infantil, normalmente se está aludiendo a tres tipos de cuentos: los cuentos maravillosos, los de animales y los denominados cuentos de costumbres para referirse a relatos protagonizados por humanos en los que pueden apreciarse tremas y peripecias propios de sociedades agrarias, lo cual les transmite a un tiempo más moderno que el propio de los cuentos maravillosos”. (Colomer 1999: 64-65)

Segons Colomer (1999) els contes tradicionals tenen un tipus de narració poc complex i fórmules d'inici i d'acabament. Els estudis de Vladimir Propp, posteriorment exposats en aquest treball, demostren que hi ha 31 elements comuns en les històries.

2.3 Literatura infantil i juvenil

Abans de començar, s'ha d'establir la definició per infantil i juvenil. Segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, es defineixen de la següent manera:

- Infantil

1 *1 adj.* [LC] [MD] Relatiu o pertanyent a la infància o a l'infant.

1 *2 adj.* [LC] [MD] Propi d'un infant, dels infants.

- Juvenil

1 *adj.* [LC] Pertanyent a la joventut. *Els anys juvenils. Les obres juvenils de Verdaguer.*

Tot i les definicions donades pels diccionaris, hi ha autors que creen la seva pròpia, com és el cas de Harold Bloom. Aquest autor és majorment conegut per crear la taxonomia de Bloom, que consisteix en un sistema de classificació d'habilitats segons objectius educatius, objectius que s'han d'assolir mitjançant tres dimensions: cognitives, afectives i psicomotrius de l'infant, organitzades per nivells de més senzill a més complex de la següent manera:

Bloom va posar en dubte el cànon literari, afirmant el següent: "Qualsevol persona, de qualsevol edat, que llegeixi aquest volum veurà de seguida que jo no accepto la categoria de literatura infantil que tenia certa utilitat i distinció fa un segle, però ara massa sovint emmascara l'estupidització que està destruint la nostra cultura literària" (Bloom, 2003).

2.3.1 L'ús dels contes a Educació Infantil

Els contes són una eina pedagògica molt utilitzada en les aules d'Educació Infantil, a més a més, tal com queda reflectit al currículum els contes en aquesta etapa tenen gran importància, ja que serveixen per despertar l'interès per la literatura d'una manera lúdica i didàctica.

Bettelheim (1980), Pelegrín (1991) i Colomer (1999) defensen que les tradicions d'una societat tenen gran importància quan els infants són petits i que allò que els permet transmetre la cultura de generació en generació són la literatura infantil i els contes tradicionals.

Un dels beneficis i objectius principals que tenen els contes és que els infants desenvolupin una sensibilitat estètica per la literatura, però segons els autors, el conte té uns valors educatius que cal destacar.

Una de les autores que reflexiona sobre l'ús dels contes a Educació Infantil és Ana Pelegrín, que a la *Revista digital para profesionales de la educación*, destaca el següent:

“Els contes infantils fan néixer la sensibilitat cap a la bellesa i l'expressió d'aquesta, ja que exerciten la imaginació i introdueixen un llenguatge més selecte que és utilitzat de manera col·loquial.” (Pelegrín, 2009)

A banda, Pelegrín defensa que els contes preparen a l'infant globalment:

- Fan aparèixer conflictes que poden sorgir en la quotidianeïtat.
- Faciliten la temporalització, degut a que als contes els fets passen de manera ordenada en el temps.
- Despertem alguna emoció pels personatges, és a dir, l'infant empatitza amb els protagonistes de la història i es veu reflectit amb els aquests.
- Compleixen les seves ganes d'acció, ja que poden viure o crear experiències amb la seva imaginació.
- Promouen l'autoconeixement dels infants, tant a si mateixos com als altres.

- Impulsa la creació d'activitats per desenvolupar la creativitat i la imaginació dels infants.
- A l'aula, ajuden a establir una relació afectiva i de confiança entre el mestre/a i el grup classe.

Per aquestes raons, és de vital importància aconseguir que quan es narra un conte als infants, aquests s'identifiquin amb els protagonistes, mostrant els personatges amb els seus atributs i personalitats diferents, fent paral·lelismes entre l'infant i les persones que l'envolten. Això mateix ajudarà l'infant a entendre que entre les persones hi ha diferències i per si mateix pugui decidir com vol desenvolupar la seva identitat.

Cal esmentar que el significat d'un conte variarà en cada persona, fins i tot canviarà en la mateixa persona si ho llegeix en una etapa o nivell evolutiu diferent. Tot influeix segons el nivell maduratiu de l'infant quan escolta el conte perquè durant la narració, aquest rep un seguit d'estímul que el portaran a fer les seves representacions mentals i que retindrà o canviarà segons l'etapa madurativa en què es trobi.

2.4 Origen dels contes sobre bèsties

Al llarg de la història múltiples autors han tractat l'origen dels contes populars, com per exemple, Bruno Bettelheim.

Bettelheim (1980), en la seva obra *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*, defensa que els contes van sorgir a partir dels mites, on es feia menció a la creació del món, animals, éssers extraordinaris, etc. Aquests mites tractaven la forma en què la humanitat recordava les històries i els coneixements que els seus ancestres havien transmès de generació en generació als seus descendents.

Pel que fa als orígens dels contes sobre bèsties per a infants, es remunten a les obres que tracten sobre els animals en l'antiguitat, és a dir els bestiaris.

Tal com recull el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, un bestiari és:

2 1 m. [LC] [FLL] Obra medieval al·legòrica o moralitzadora que descriu les bèsties i llurs costums.

2 2 m. [FLL] Gènere poètic aparegut modernament consistent en la tipificació de personatges humans per mitjà de la descripció d'animals, amb intenció satírica o simplement descriptiva.

L'any 2008 es va publicar el *Bestiari i altres poemes* de Mercè Rodoreda, una obra on s'inclouen il·lustracions per acompanyar la personificació de les diferents bèsties. A més, el *Bestiari* està format per quinze sonets de tema animal destinats als infants, i que juntament amb les il·lustracions que conté podem afirmar que és una bona adaptació dins del gènere literari infantil i juvenil.

Tot i que l'obra es va publicar el 2008, els poemes que l'acompanyen no tenen data, pel fet que els originals van ser mecanografiats per Mercè Rodoreda durant la segona dècada dels anys quaranta, però havien quedat inèdits. Encara que els sonets no incorporen element moral, en gran part perquè són dirigits a un públic infantil i juvenil, acaben sent educatius o pedagògics perquè descriuen la naturalesa dels animals.

A més a més, a les històries infantils el bé i el mal hi són presents, centrats en els contes on apareixen els llops com protagonistes, com *La caputxeta Vermella* o *Els tres porquets* entre d'altres, gairebé sempre es troba la bèstia com el mal. Aquest fet presenta un obstacle ètic als infants que els serà difícil de solucionar. El fet que l'antagonista rebi una lliçó o que guanyi la virtut no provoca la moralitat, sinó que aquesta es dona quan l'infant consegueix identificar-se amb el personatge i aconseguir apropiat-se de les lluites, creant així la seva ètica moral. És la victòria sobre el mal la que genera satisfacció als infants, ja que el dolent de la història rep el càstig que mereix.

2.5 Què és la literatura oral popular

La literatura oral és aquella que es transmet oralment, i que és variable. Es troba a la vida quotidiana en la comunicació interpersonal i al llarg del temps ha rebut diferents denominacions, com per exemple literatura popular, literatura tradicional, etnopoètica, etc.

Encara que la literatura oral recull gèneres com la cançó, la fórmula i les endevinalles, en aquest treball només es tractaran la rondalla i les llegendes.

2.5.2 Rondalles

No només trobem els llops en la literatura infantil escrita, sinó que a més a més els trobem en la literatura oral, com per exemple, a les rondalles.

Les rondalles són narracions breus populars que combinen elements de fantasia, llegenda i reals, propis de la literatura oral. Solen ser amb una trama molt senzilla, amb espai i temps indeterminats. A més, les rondalles també segueixen la classificació dels personatges proposta per Vladimir Propp a la seva obra *Morfologia del cuento*.

Un clar exemple de rondalla on es combinen elements reals i bèsties, és l'anomenada *El llop i el bosquerol*, on la trama és l'enginy o la força, de manera que l'home és qui resulta vencedor gràcies a la seva astúcia, i el llop, amb la seva força és el perdedor.

2.5.3 Llegendes

Les llegendes són narracions populars que solen barrejar elements reals amb elements imaginaris.

Carme Oriol en la seva obra *Introducció a l'etnopoètica: teories i formes del folklore en la literatura catalana*, distingeix tres tipus de llegendes: les llegendes etiològiques, les llegendes de creences i les llegendes històriques.

Les llegendes etiològiques expliquen l'origen i el perquè del món que ens envolta, com per exemple, sobre l'origen dels astres, de la humanitat, dels fenòmens atmosfèrics, dels accidents topogràfics, etc.

Les llegendes de creences són relats on els personatges, que tenen poders sobrenaturals, entren en contacte amb els humans.

Finalment, les llegendes històriques són narracions sobre personatges històrics: cavallers, reis, bandolers, etc. Aquests personatges protagonitzen episodis o aventures extraordinàries.

2.6 Morfologia dels contes

2.6.1 Vladimir Propp

Tal com es demostra en l'estudi fet per Vladimir Propp en la seva obra *Morfología del cuento*, es poden identificar un total de trenta una funcions en més de cent obres analitzades, encara que les que es desenvolupen en un únic conte són sis o set d'aquestes.

Les funcions són les accions que els personatges desenvolupen des del punt de vista significatiu o el desenllaç de l'obra. Cada personatge té assignada una funció i en un mateix conte apareixen tantes funcions com personatges, per això, un conte amb més personatges de sis o set fa que l'espectador es perdi en el relat. (Propp, 1928).

Els diferents models de protagonistes que hi trobem són:

- L'heroi, que és l'absolut protagonista de l'acció.
- El bé desitjat, que és qui mou a l'heroi per dur a terme la seva acció i que pot ser un personatge, un objecte o un sentiment.
- El donant, que atribueix o assigna el bé desitjat.

- El mandatari, que impulsa a l'heroi a actuar, podent ser una situació, una idea o un objecte.
- L'ajudant, que afavoreix l'acció de l'heroi.

- El vilà, l'obstacle que intervé en l'acció de l'heroi .

- El fals heroi, que es fa passar per heroi quan en realitat no ho és, reclamant així un reconeixement que no és seu.

Tot i aquests models de protagonistes, cal esmentar que no sempre són personatges reals, sinó que també poden ser fantàstics, tal com trobem en el cas dels contes basats en històries de llops i diferents animals quotidians.

En el cas dels contes tradicionals on el protagonista és un llop, trobem que aquesta estructura també es compleix, encara que un mateix personatge tingui més d'una funció assignada.

Per exemple, en el conte de la caputxeta vermella; ella és l'heroïna, el bé desitjat és portar-li uns pastissos a l'àvia. El donant és la mare de la caputxeta. El mandatari és fer-li un favor a la seva mare i posar contenta a l'àvia amb els pastissos. L'ajudant és el caçador, que intervé al final del conte per salvar la caputxeta, i el vilà és el llop ferotge que es vol menjar a la caputxeta i la seva àvia.

3. Marc metodològic

3.1 Supòsit de partida

Després de realitzar el període de pràctiques de la URV en una escola, vaig observar que en moltes ocasions els contes que s'utilitzaven i que més reaccions per part dels infants provocaven eren els que tenien animals com protagonistes. També perquè com el nom de la classe d'I4 on estava era la classe dels llops, el centre va decidir que en les hores de biblioteca, les lectures realitzades havien de ser sobre llops.

El que més em va cridar l'atenció va ser el fet que des d'un inici, abans de començar amb la lectura d'un conte, els infants ja havien formulat les seves idees al respecte al protagonista o protagonistes, i majoritàriament en les històries sobre llops no variaven gaire de l'opinió que jo mateixa quan era a la seva edat ja tenia.

Anant encara més enllà, vaig fer una anàlisi més exhaustiva on vaig poder deduir que en els contes on el llop apareix com protagonista, aquest personatge era emprat com un element per intimidar, ferotge o, de vegades, pervers. Arran d'això, la hipòtesi que es planteja és investigar si la percepció que tenen els infants sobre els llops als contes és sempre negativa, i en cas afirmatiu si és possible canviar-la amb la nostra intervenció.

3.2 Objectius

Els objectius proposats per aquesta intervenció educativa es divideixen en cinc objectius generals i tres objectius específics.

- Investigar mitjançant els autors quina importància i quins beneficis aporten els contes tradicionals als infants de 3 a 6 anys.
 - Obtenir el punt de vista de diferents mestres i estudiants del Grau en Educació Infantil per comprovar la importància dels contes a les aules.
- Esbrinar si els contes tradicionals influeixen en la construcció del pensament crític dels infants sobre els personatges.
 - Observar la reacció dels infants amb diferents contes clàssics o tradicionals.
- Detectar quins elements comuns fan que s'identifiqui un llop com el "malvat" de la història.
 - Diferenciar trets entre personatges de diferents contes clàssics o tradicionals.
- Comparar la visió inicial dels infants respecte als llops en els contes amb la visió que obtindran al final de la intervenció.
- Observar si és possible canviar els estereotips que s'han generat amb els contes clàssics o tradicionals.

3.3 Disseny

Introducció i temporalització

Com ha sigut esmentat anteriorment, com l'escola on va ser realitzat el període de pràctiques va decidir que les lectures havien d'estar relacionades amb el nom de l'aula, la intervenció educativa en una aula d'I4 amb 16 infants, on el focus serà la influència que aquestes lectures tenien en la construcció d'una visió crítica dels infants.

Si bé alguns autors citats en la investigació com Pelegrín i Colomer defensen que els contes són una eina primordial en el desenvolupament global dels infants, vaig decidir enfocar-me en la importància d'una bona lectura i el paper que tenen els mestres en aquestes, ja que de vegades segons la manera en què els adults transmeten les històries potser no són percebudes de la mateixa manera pels infants.

Dit això, la intervenció va iniciar-se les dues primeres setmanes, destinades en l'adaptació al centre i l'aula, fixant-me especialment en les hores destinades a la lectura, que eren d'una hora i trenta minuts els dijous cada dues setmanes, exceptuant si hi havia alguna festivitat o per continuar amb alguna altra programació no es podia dur a terme.

A principis del mes d'octubre, en les dues primeres sessions de lectura, es va dur a terme l'observació dels infants respecte a dos contes clàssics. Els contes tractats van ser la *Caputxeta Vermella* i *Les Set Cabretes* i *El Llop*.

En aquestes dues sessions, l'observació del comportament dels infants davant la lectura dels contes va ser sorprenent, perquè encara que ambdós contes comparteixen el fet que el llop és el dolent de la història que vol menjar-se als altres personatges, el desenvolupament d'aquesta va fer que ells mateixos formulessin les seves opinions respecte al protagonista. El més sorprenent va ser que tot i que en un primer moment és cert que compartien la visió sobre el llop com el dolent de la història, van aconseguir empatitzar amb ell, veient-lo com un element solitari que només buscava aconseguir companyia i inclús van trobar gràciós el seu enginy per enganyar a la caputxeta i a les set cabretes.

Cal destacar que una vegada va intervenir l'adult, en aquest cas la mestra fent algunes preguntes com; Creieu que el que fa el llop està bé?, o un altre exemple, S'han de dir mentides?, els infants ràpidament van comprendre que les accions fetes pel llop en aquests dos contes no eren correctes, per tant, encara que els semblava un personatge graciós van ser capaços de detectar que potser no era tan bo i el que buscava era fer el mal.

Un mes més tard, a principis del mes de novembre, es va dedicar una sessió a anar a la biblioteca de l'escola, on la mestra encarregada d'aquesta aula va ambientar tot l'espai amb temàtica de llop.

L'activitat que es va realitzar consistia a què la mestra explicava el conte dels tres porquets de manera teatralitzada, per tant, amb intervenció de l'adult. Novament, amb l'observació vaig poder comprovar que els infants en entrar a la biblioteca i trobar *attrezzo* com si estiguessin en un bosc amb les llums gairebé apagades i la mestra disfressada de llop, van sentir-se insegurs o inclús amb por per entrar, ja que alguns no volien passar i els que si ho feien entraven en silenci, de puntetes i molt a poc a poc.

Ja cap a principis de desembre es va crear una activitat dirigida conjuntament amb la mestra de l'aula, és a dir, es va dirigir l'activitat d'igual a igual amb la mestra titular de l'aula assignada.

Aquesta activitat consistia a penjar a la pissarra imatges de diferents llops dels contes tradicionals i fer triar als infants quin llop corresponia a "x" conte. Per exemple, una vegada penjades totes les imatges, es va decidir preguntar als infants sobre quins creien que eren els llops de *la caputxeta vermella*, quin el de *els tres porquets* i quin el de *les set cabretes i el llop*. L'activitat va resultar molt reveladora perquè va demostrar que gairebé tots els infants sabien relacionar el llop amb el conte corresponent, encara que hi va haver algunes excepcions. Entre d'altres, es va poder observar que en el cas del llop de la caputxeta era el que més vegades era ben relacionat i, en canvi, els llops de *els tres porquets* i *les set cabretes i el llop* eren intercanviats entre si.

Tot i que en aquestes activitats la importància es troba en l'observació feta tant a mestres com a infants, també s'han fet propostes amb un rol més directe d'intervenció. Com en el cas de les activitats descrites a continuació.

Pel disseny de la següent activitat, en contrast amb els contes més tradicionals, es va decidir triar un conte que es titula *Per què diuen que els llops són dolents?*, de l'autor Quentin Gréban.

Aquest conte té com a protagonista un llop que es troba una ovelleta i li fa un somriure, però com tradicionalment el llop és un animal ferotge, l'ovelleta ho malinterpreta i es pensa que li ensenya les dents perquè se la vol menjar. Durant la resta del conte es veu com es crea un rumor totalment paral·lel a la realitat que passa pels diferents personatges sense que el llop se n'adoni, és a dir, el llop que amb bona intenció volia fer-se amic de l'ovelleta acaba sent vist per la resta d'animals com un monstre ferotge i perillós que es volia menjar a tothom.

L'activitat es va estructurar en tres parts:

En la primera part, que va ser prèvia a la lectura del conte, es van fer preguntes per extreure quina visió tenien els infants simplement veient la primera pàgina del conte on apareix el llop. En aquesta part la reacció inicial dels infants davant el llop protagonista va ser curiosa, ja que en un principi algun infant va confondre el llop amb una guineu i en altres casos no van reconèixer de quin animal es tractava.

En la segona part, que era començar la lectura del conte, els infants ja van identificar correctament l'animal, exclamant que es tractava d'un llop. Davant aquesta efusivitat en identificar l'animal, vaig creure adient fer la pregunta als infants sobre per què quan encara no s'havia començat amb la lectura no havien reconegut al llop i més endavant sí.

Algunes de les respostes a destacar van ser que com en la primera pàgina la posició del llop és a quatre potes i no a dues com en altres contes, no van ser capaços d'identificar-lo. En canvi, quan se li va donar veu i van poder veure més detalladament el rostre, van ser capaços d'identificar-lo ràpidament.

En la tercera part de l'activitat, una vegada acabada la lectura del conte es tornen a plantejar preguntes com a l'inici, perquè serà mitjançant aquestes que s'observarà si la visió inicial que tenia l'infant ha canviat a través de la lectura o, d'altra banda, si continua sent la mateixa. Efectivament, gràcies a aquestes últimes preguntes, s'aconsegueix demostrar que en el cas dels infants que no havien reconegut el llop al principi, la visió havia canviat considerablement. Inclús es va provar que el que inicialment els infants percebien com un animal ferotge i gairebé desconegut, acabaria sent el llop més afable que podrien conèixer, en gran part degut a l'argument del conte triat per l'activitat.

L'objectiu al qual es volia arribar amb la lectura d'aquest conte és observar si fora dels grans clàssics i en obres on també apareixen llops com a protagonistes, els infants tenen construccions crítiques ja formades sobre aquest personatge i si hi ha algun factor que pot influenciar-los.

A l'apartat d'annexos 1 i 2 d'aquest treball es troben imatges de les activitats exposades anteriorment, tot i que en el cas d'alguna activitat no es van poder fer-les perquè va resultar molt difícil mentre es portava a terme l'activitat.

3.4 Metodologia

Bisquerra (2016), al llarg del capítol I de la seva obra *Metodologia de la investigació educativa*, defineix la metodologia quantitativa com aquella en la qual l'investigador s'allunya de la realitat que forma allò que es vol estudiar, amb l'objectiu de trobar patrons i aconseguir generalitzacions que permetin predir elements futurs. L'autor defineix la metodologia quantitativa com aquella que té un mètode de recerca que retorna dades descriptives. Aquest autor exposa que el mètode és el camí per assolir els resultats de la recerca.

Així mateix, un altre instrument que s'ha utilitzat és l'enquesta. Aquesta és definida com un element bàsic per obtenir dades, a partir de la informació d'unes preguntes objectives. La informació obtinguda pot ser analitzada a partir de mètodes quantitativs i els resultats són aplicables a una mostra determinada. En particular, l'enquesta utilitzada en aquest treball és

no personal, ja que s'ha fet arribar per la via digital a diverses escoles del Camp de Tarragona i als estudiants de quart curs del grau en Educació Infantil.

Bisquerra (2016), defineix la metodologia qualitativa com aquella en la qual l'investigador pretén extreure conclusions de caràcter general o descobrir teories a partir d'observacions sistemàtiques de la realitat.

L'exemple que demostra que la metodologia quantitativa s'ha utilitzat en aquest treball, és l'ús l'observació com a eina per establir relacions entre les teories dels autors i les intervencions en una aula.

En conseqüència, la metodologia utilitzada durant aquesta investigació és la metodologia mixta, que consisteix en la combinació de les dues metodologies exposades anteriorment.

A més les dades que s'extreuen d'aquesta intervenció només són aplicables en aquest context, ja que s'ha realitzat en escoles concretes, amb infants i mestres determinats.

3.5 Mostra / Població

Per dur a terme una anàlisi més precisa sobre els llops en la literatura infantil, s'ha plantejat una enquesta a 24 persones del Camp de Tarragona amb coneixements en l'àmbit educatiu, entre les quals 10 són mestres i 14 estudiants de 4t curs del Grau en Educació Infantil. Cal remarcar que s'ha plantejat l'enquesta a personal amb experiència en l'àmbit de l'educació per tal que els resultats obtinguts siguin el més aproximat a la realitat de les aules.

3.6 Instruments de recollida de dades

Per la recollida de dades d'aquest treball, he utilitzat un qüestionari que havia fet prèviament i l'he enviat a diferents escoles del Camp de Tarragona i als estudiants de quart curs del Grau d'Educació Infantil.

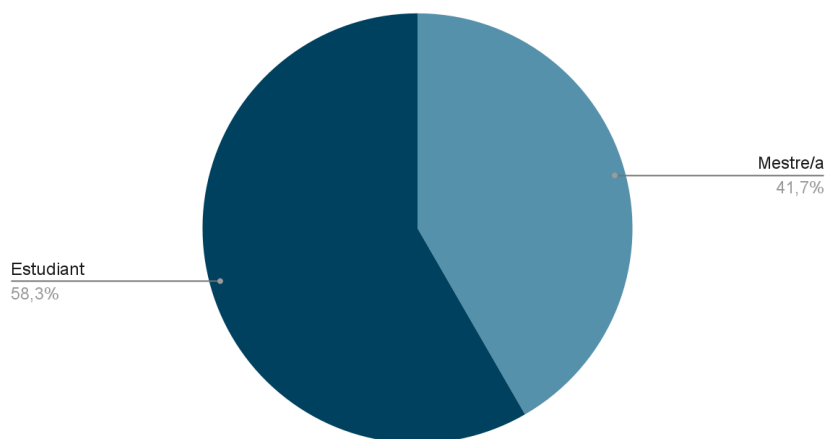

Aquest qüestionari consta de 18 preguntes, entre les quals es troben algunes on la resposta és una opció i d'altres amb resposta lliure. Per aquest motiu, el qüestionari s'ha fet arribar via telemàtica, de manera que no hi hagués cap tipus d'influència de cara a les respostes dels enquestats i enquestades.

3.7. Resultats

Els resultats obtinguts de la enquesta realitzada per aquesta investigació són els següents:

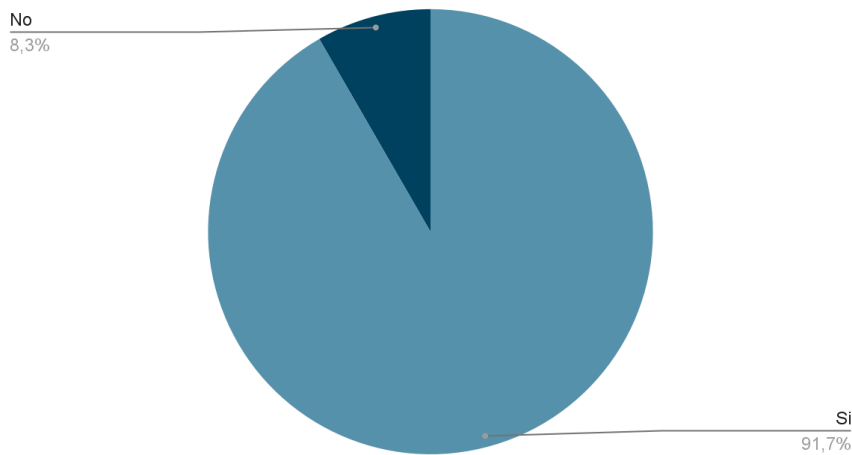
Pregunta 1: A què et dediques?

- El 58,3% dels enquestats són mestres i el 41,7 són estudiants de quart curs del Grau en Educació Infantil.

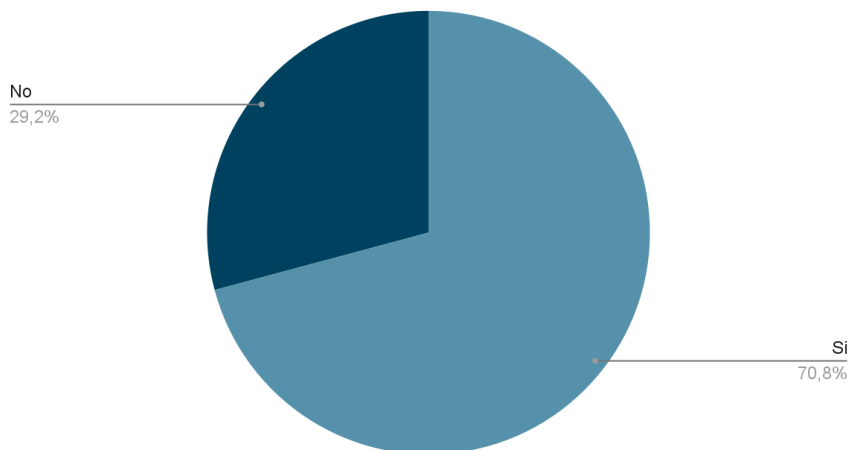

Pregunta 2: Habitualment utilitzes els contes a l'aula?

- El 91,7% dels enquestats utilitzen habitualment els contes a les aules, davant el 8,3% que no.

Pregunta 3: Tens formació o pretens ampliar-la en el camp dels contes?

- El 70% dels enquestats tenen formació o pretenen ampliar-la en el camp dels contes, davant el 29,2% que no.

Pregunta 4: Si a la resposta anterior has respost afirmativament, quin tipus de formació tens / voldries?

Resposta 1: M'agradaria tenir un recull de contes per poder fer servir a E.I. que puguin ajudar en la creació d'activitats i altres estratègies.

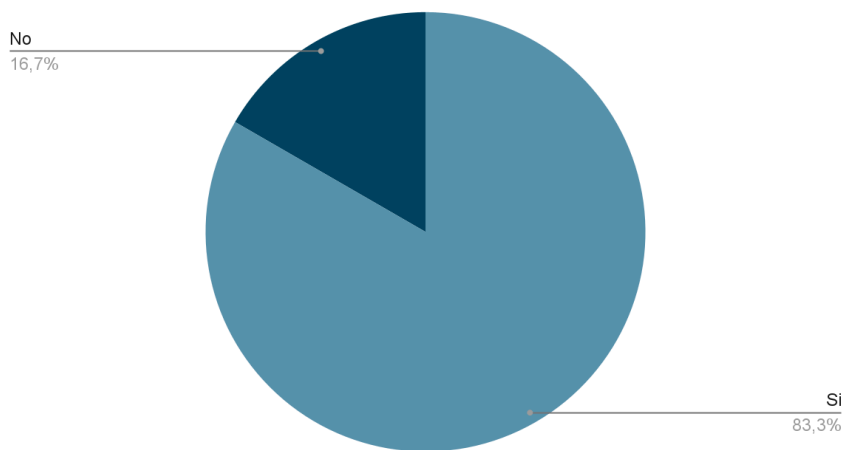
Resposta 2: Considero que la formació no s'ha de centrar únicament en els contes, també en altres metodologies.

Pregunta 5: Quins criteris segueix l'escola per fer la tria de contes?

Resposta 1: Segons la temàtica de la setmana o el mes, com per exemple al setembre contes de Santa Tecla.

Resposta 2: Segons què es vulgui treballar; valors, festivitats o contes relacionats amb conflictes per resoldre a l'aula.

Pregunta 6: Consultes publicacions especialitzades per ampliar el teu criteri?

- 20 dels 24 enquestats consulten habitualment publicacions especialitzades en contes per ampliar el seu criteri.

Pregunta 7: Has tractat algun conte en què el protagonista sigui un llop? Podries dir-ne el nom?

Resposta 1: Sí, Els tres porquets

Resposta 2: Sí, No hi ha cap llop ferotge.

Pregunta 8: Què és el primer que penses quan apareix un llop en un conte.

Resposta 1: Que és el dolent.

Resposta 2: Que és trapella.

Pregunta 9: Quina emoció et genera aquest personatge?

Resposta 1: Angoixa.

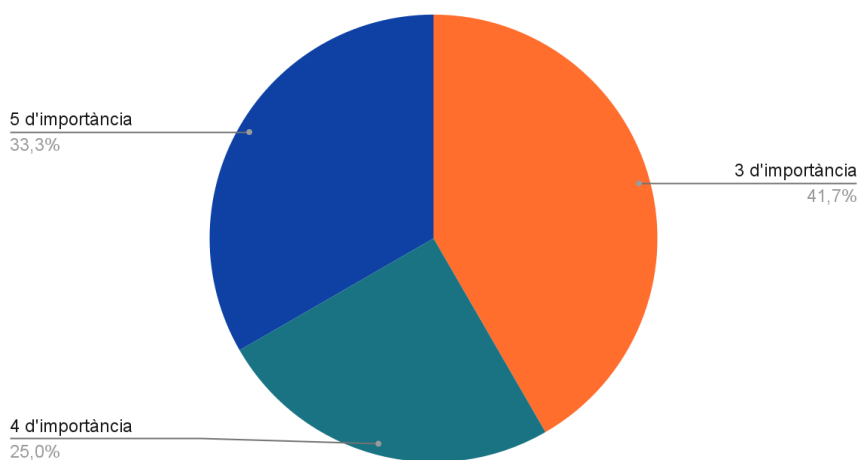
Resposta 2: Curiositat.

Pregunta 10: Creus que els llops sempre són els dolents o representen el mal? Per què?

Resposta 1: Sí perquè sempre ha sigut així en els contes tradicionals.

Resposta 2: No perquè avui en dia els contes sobre llops fan canviar la visió sobre els llops en els contes.

Pregunta 11: Quina importància creus que tenen els contes clàssics o tradicionals en una aula? (1 menys importància, 5 més importància).

- Cap dels enquestats considera que els contes clàssics tenen un nivell 1 o 2 d'importància, 13 consideren que tenen un nivell 3 d'importància i els 6 restants creuen que tenen un nivell d'importància de 4.

Pregunta 12: Podries justificar la teva resposta anterior?

Resposta 1: Són importants per apropar als infants a la literatura que forma part de les tradicions d'un territori determinat.

Resposta 2: Des del meu punt de vista, tal com la societat avança, els contes també han de fer-ho, no han de quedar-se enrere.

Pregunta 13: Els contes clàssics o tradicionals han influït en la visió que tenim sobre els llops? Justifica la teva resposta.

Resposta 1: Sí, han influït negativament perquè normalment són els malvats de la història.

Resposta 2: Sí, perquè els infants en aquestes edats potser encara no han format el seu pensament crític envers els llops i els contes tradicionals sempre els mostren com el dolent de la història.

Pregunta 14: Creus que els contes tradicionals són adequats o no per infants de 3 a 6 anys?

Resposta 1: Si ho són sempre que el docent sàpiga donar-li el paper que mereixen.

Resposta 2: Si ho són perquè el rerefons dels contes, com el de la Caputxeta Vermella, només el coneix l'adult.

Pregunta 15: Després del treball d'un conte, quin tipus de preguntes els fas / faries? (Literals, específiques, d'anàlisi o comprensió...) Pot posar algun exemple?

Resposta 1: De comprensió. On era "x" cosa?. Què passava després de "x"?

Resposta 2: De reflexió. Creus que el que ha fet el personatge "x" està bé? I tu, com ho faries?

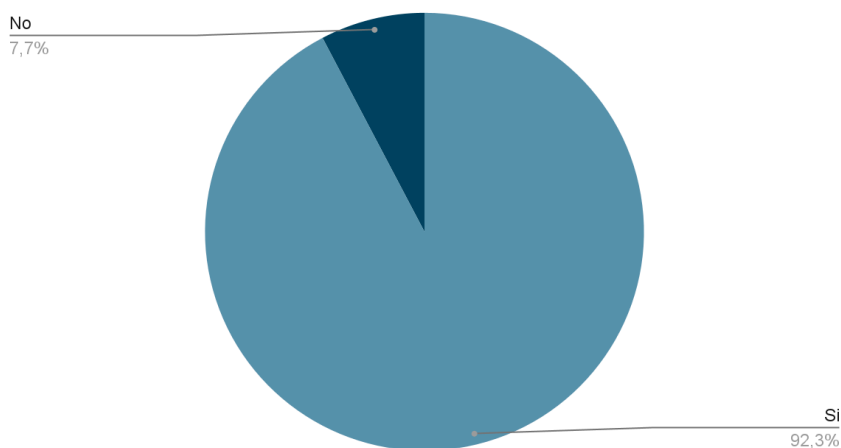

Pregunta 16: Si poguessis, canviaries el desenllaç d'algun conte tradicional? Si és així, quin i per què?

Resposta 1: Sí, al conte de la caputxeta vermella el llop no es menja a l'àvia i el caçador no el mata perquè resulta que tot es queden jugant a casa de l'àvia.

Resposta 2: Sí, al conte dels tres porquets faria que el llop i els porquets fossin amics i construïssin tots junts una gran casa.

Pregunta 17: Creus que és possible canviar la perspectiva que tenen els infants sobre els llops als contes?

- 24 dels 26 enquestats creuen que és possible canviar la perspectiva que tenen els infants sobre els llops als contes.

Pregunta 18: Creus que per transformar-la hem de canviar històries ja escrites o hem d'escriure'n de noves? Justifica la teva resposta.

Resposta 1: Es poden fer adaptacions de les històries ja escrites ajustant-nos a la societat i època més actuals.

Resposta 2: En podem fer de noves on els llops puguin tenir un paper o rol diferent de l'assignat en els contes tradicionals.

Als resultats de l'enquesta ha quedat constatat que tot i que són una eina molt útil i utilitzada, els adults també tenen un paper fonamental en el procés de creació d'opinions dels infants, i que, actualment els professionals que es dediquen a l'educació si no és per interès propi o per

recomanació de l'escola no arriben a formar-se o especialitzar-se en aquest àmbit, per tant, tot i ser una eina molt útil, pot estar mal utilitzada o inclús poc aprofitada.

4. Conclusions

Com a conclusions d'aquest treball, es pot afirmar que la visió crítica que tenen els infants sobre els llops en els contes està influenciat per diversos factors que es desenvoluparan a continuació.

Després de l'observació directa d'un grup d'infants d'I4 es demostra que realment hi ha una relació entre la imatge que s'ha anat donant tradicionalment de la figura del llop en els contes més clàssics i la imatge actual que tenen els infants, pel fet que és el que s'ha anat transmetent de generació en generació.

També cal destacar que majoritàriament a l'aula d'I4 on es va dur a terme l'observació i la intervenció, els infants eren de famílies catalanoparlants i, per tant, estaven molt familiaritzats amb els contes tradicionals que es treballaven. Això em va portar a fer una petita reflexió, si els infants que no tenien el català com a primera llengua haguessin de donar la seva opinió respecte als llops en la literatura tradicional, coincidirien a dir que el llop és el dolent de la història, o potser en la seva cultura no seria així?

Tot i això, es considera que després de la intervenció s'ha pogut extreure un altre punt de vista, tot i que és molt important que els infants coneguin els diferents contes de la literatura tradicional o popular, no hem d'oblidar la importància d'altres elements que influeixen en la comprensió dels infants d'un mateix conte, és a dir, que tant l'entorn com les característiques individuals de l'infant faran que obtingui una visió negativa o positiva, en aquest cas del llop en un conte.

Arran d'això, s'ha pogut determinar que la comprensió tant de la moralitat com la percepció visual que tenen els infants en un primer moment sobre el personatge del conte és primordial per generar una opinió ben formada respecte d'aquest, ja que tenen una idea sobre el llop equivalent als contes més tradicionals de la literatura popular i quan es presenten imatges

diferents i que són més ajustades a la realitat, els infants presenten dificultats per identificar-lo.

Doncs va ser així com va sorgir la hipòtesi sobre si realment els llops en els contes són sempre la representació del mal, i si els infants també ho perceben d'aquesta manera. Després d'aquesta investigació, es confirma que sí en gran majoria el primer pensament que els infants tenen sobre els llops als contes és que és el dolent de la història i que es dedicarà a fer trapelleries als altres personatges.

A més a més, cal esmentar que s'han detectat més factors que influeixen en aquesta creença per part dels infants, com per exemple la selecció de contes, la intervenció de l'adult i la comprensió de l'infant.

De la posada en pràctica de les activitats executades en aquest treball s'han pogut extreure altres conclusions, com per exemple, el fet que l'adult és en gran part el responsable de transmetre la història als infants i, per tant, la manera en què aquest ho faci influirà en la visió dels infants sobre el personatge del conte. Això mateix queda constatat per l'activitat del petit teatre a la biblioteca del centre, on en un primer moment els infants van tenir dificultats per entrar-hi i amb el seu desenvolupament, veient l'actuació de la mestra van canviar el seu comportament inicial, inclús arribant a riure i passar-ho millor.

A banda, també es considera clau la selecció de contes que es portarà a terme, ja que com s'ha demostrat al llarg d'aquesta investigació, si la selecció es basa en els contes més clàssics o tradicionals els infants ja tenen la seva opinió crítica respecte als personatges, especialment del llop perquè és el que fins ara se'ls ha estat transmès. Fet que queda reflectit en una de les activitats dutes a terme, on a partir d'un conte on apareix un llop com protagonista fora dels contes clàssics, els infants en un inici són incapaços de diferenciar de quin animal es tracta, ja que és una nova imatge del personatge que potser no se'ls havia presentat fins ara.

Un altre fet a destacar en aquestes conclusions és que els professionals en educació i d'acord amb les teories fetes per Pelegrín (2009), consideren que els contes tenen un paper molt rellevant en el desenvolupament global dels infants, inclòs el què es tracta en aquesta investigació, la construcció crítica dels infants davant els llops als contes.

Per acabar, si bé és cert que els contes són una metodologia molt utilitzada avui en dia, considero de vital importància que els professionals rebin algun tipus de formació especialitzada en aquest camp, per aprofitar correctament els recursos que l'eina ens ofereix.

5. Bibliografia

Amades. (s.d). *El llop i el bosquerol*.

Bettelheim, B. (1980). *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*. (4th ed). Barcelona: Editorial 37Crítica.

Bisquerra, R. (2016). *Metodología de la investigación educativa*. Madrid: Editorial La Muralla.

Bloom, H. (2003). *Contes i poemes per a nens extraordinàriament intel·ligents de totes les edats*. Barcelona: Editorial Empúries.

Colomer, T (1999). *Introducción a la literatura infantil y juvenil*. Madrid: Editorial Síntesis.

Colomer, T (2010). *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Barcelona: Síntesis.

DIEC2 (2024). *Diccionari de la llengua catalana*. (2a edició). En línia. Data de consulta 16 d'abril de 2024.

Generalitat de Catalunya (2023). *Currículum d'Educació Infantil*.
<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8851/1955221.pdf>

Kuhn, T. (1962). *The structure of scientific revolutions*. Chicago: Chicago University.

Oriol, C. (2002). *Introducció a l'etnopoètica: teories i formes del folklore en la literatura catalana*. Cossetània.

Oriol, C. (2007): "Els gèneres etnopoètics". Dins de *Tradicionari: enciclopèdia de la cultura popular de Catalunya*. Dirigida per Joan Soler i Amigó. Barcelona: Enciclopèdia catalana, vol. 7, p. 121-148.

Pelegrin, A. (1991). *La aventura de oír: Cuentos y memorias de tradición oral*. (6ª edición). Madrid: Editorial Cincel.

Pelegrin, A. (2009). *Revista digital para profesionales de la educación*.

Pisanty, V. (1995). *Cómo se lee un cuento popular*. (J.C. Gentile, Trad.). Ediciones Paidós.

Propp, V. (1928). *Morfología del cuento*. Akal.

Rodríguez Almodóvar, A. (1983). *I Cuentos al amor de la lumbre*. Anaya

Schwanitz, D. (2006). *La cultura: todo lo que hay que saber*. Madrid: Editorial Taurus.

Valriu, C. (1994). *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona: Editorial Pirine.

6. Annexos

*Annex 1: Imatge de la lectura del conte *Per què diuen que els llops són dolents?*.*

Annex 2: Imatges de l'activitat de teatralització d'un conte.

